

Verslag Werkatelierdag

‘Ontwikkelrecht voor kinderen 2.0’

Regionale Netwerkbijeenkomst Groningen/Drenthe

Welkom bij de Werkatelier-dag 2024

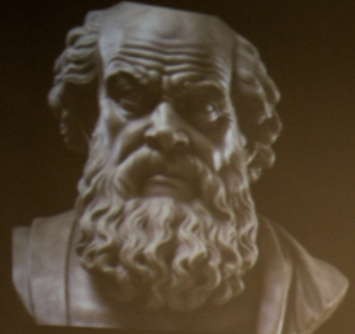

Ontwikkelrecht voor kinderen 2.0
Van Vliegwielen via Kettingen naar Beweging...

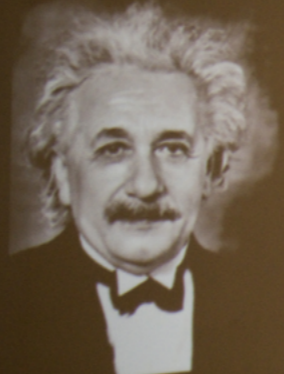

Wijsheid is weten wat je niet weet

Vorstellingsvermogen en intuïtie zijn belangrijker dan kennis, want kennis is begrensd

Via 'gewaande paden' naar de 'scharrelruimte'

Sommigen moesten zich ervoor door een sneeuwstorm wagen. Anderen hadden meer geluk en konden zich over inmiddels zonovergoten, knisperend besneeuwde paden richting De Biotoop in Haren begeven. Daar verzamelden zich op vrijdag 19 januari 2024 zo'n tachtig medewerkers van Cosis, professionals uit het onderwijs, gemeenteambtenaren en andere betrokkenen om met elkaar een dag lang te werken aan de vraag: hoe zetten we de volgende stap in de beweging naar meer inclusie, zodat ook kinderen en jongeren met een verstandelijke of psychische beperking weer gewoon mee kunnen doen, en zich kunnen ontwikkelen zoals zij dat zelf willen?

De basis voor deze ontwikkeling werd gelegd in 2019 met een eerste bijeenkomst in de Health Hub in Roden. Hier ontstond de noordelijke beweging 'Van Leerplicht naar Ontwikkelrecht'. Vele initiatieven zagen daarna het licht ('vliegwielen' werden die genoemd). Tijd om de balans op te maken, en de 'vliegwielen' met elkaar te verbinden tot een 'ketting' die de 'beweging' op gang kan houden. Wie weet komen we zo tot een 'perpetuum mobile' waarin alles eigenlijk vanzelf wel loopt.

'Vandaag oordelen we niet'

De dag werd georganiseerd door vier partners:

- **Cosis**, een zorginstelling die 'mensen met een verstandelijke en/of psychische beperking helpt grip te krijgen op het leven'.
"Wij proberen steeds voor dat ene kind het verschil te maken."
- bestuursvoorzitter Bert Hogeboom;
- **Netwerk Met Andere Ogen**, het landelijke netwerk van professionals in onderwijs, jeugdhulp, zorg en kinderopvang.
"De magie en de kracht zitten in de ontmoeting tussen professionals die werken aan de juiste context voor het opgroeiende kind."
- netwerkregisseur Vera Naber;
- **Gedragswerk**, een organisatie die zicht richt op kinderen en jongeren die thuiszitten.
"De oplossing is vaak heel klein, en begint altijd bij het kind, niet bij het systeem."
- Albert Boelen;
- **Hanze Ontwerpfabriek** van de Hanzehogeschool Groningen.
"Zet vooral kleine stappen: je kunt beter één ding goed doen, dan vele dingen half."
- Marijke Grotenhuis.

Het doel van de dag is vooral om geïnspireerd te raken. Dat lukt het beste als je je oordeel thuislaat. "Vandaag oordelen we niet", spoort René van Scheltinga van de Hanze Ontwerpfabriek de deelnemers aan. Dat lukt het beste door eerst maar eens een tijdje stil te luisteren.

‘Stralend falen’

Dagvoorzitter Bart van Kessel van Gedragswerk interviewt op het podium drie ‘ervaringsdeskundige’ jongeren die vanuit Cosis hun ervaringen delen met andere jongeren, en ook professionals. Zelf hebben ze het nodige meegemaakt, de nodige hobbels overwonnen, en graag vertellen ze over hoe je je weg kunt vinden “in de ongeschreven regels van de jungle die het onderwijs kan zijn”. Melissa heeft geleerd “ja te zeggen tegen mijzelf, en nee tegen een ander.” Susanne vertelt dat gewoon zeggen: ‘ik heb ook iets meegemaakt’, al enorm kan helpen: “Er gewoon zijn, gelijkwaardig en zonder oordeel, is vaak al winst.” En de les van Jochem: “Je kunt beter lachend onderuit gaan, dan het niet geprobeerd te hebben.” ‘Stralend falen’, noemt hij dat. Mooi.

‘Ga de natuur in’

Nadat de deelnemers de eerste succesverhalen met elkaar deelden en per groepje één verhaal hadden uitgekozen om verder uit te werken, was het tijd om geïnspireerd te raken door ideeën vanuit de gedragsbiologie en het ‘bouwmeesterschap’. Ecoloog en gedragsbioloog Alewijn Brouwer nam de zaal mee in een verhaal over ‘de natuur van kinderen’ en ‘de invloed van de natuur op kinderen’. Ja, mensen zijn soms ‘net’ dieren. En ja, er *zijn* biologische, hormonale verschillen tussen meisjes en jongen die zorgen voor ander gedrag. We kunnen daarin veel van dieren leren. Door met elkaar te spelen en elkaar te imiteren leren apen, en ook ratten, sociaal gedrag en ontwikkelen ze hun hersenen. Onderzoek van de Ests-Amerikaanse neurowetenschapper Jaak Panksepp (1943-2017) toonde aan dat als ratten niet kunnen spelen, hun hersenen afwijkingen vertoonden in de prefrontale cortex. En nog opvallender: als je ze behandelt met activiteit-onderdrukkende middelen als ritalin, laten ze precies diezelfde afwijking zien. Vermoedelijk, zo stelt Alewijn Brouwer, geldt

dit ook voor kinderen, als is het nooit zo precies onderzocht. In ieder geval zouden we het ons aan mogen trekken dat kinderen behoefte hebben aan intensief spel, aan een beetje vechten op zijn tijd, zodat ze hun eigen grenzen kunnen ontdekken. Nu laten we ze vaak vijf uur stil zitten achter een tafeltje. De vraag is of dat wel zo goed is voor de ontwikkeling van hun hersenen.

Ga de natuur in, is het pleidooi van Brouwer. Want de positieve invloed van de natuur op de ontwikkeling van kinderen is wél onderzocht. Kinderen die veel in de natuur kunnen zijn, zijn mentaal, fysiek en cognitief gezonder. En hoe biodiverser die natuur, hoe groter het positieve effect.

‘De 22e eeuw begint vandaag’

Rijksbouwmeester Francesco Veenstra vertelt vervolgens dat hij, soms tot ongenoegen van zijn opdrachtgever, vaak vooral aan het vertragen is. “De minister moet één miljoen woningen bouwen. Ik zeg dan: laten we eerst de ruimte nemen om met elkaar te onderzoeken hoe we die enorme opdracht het beste kunnen uitvoeren. Het is belangrijk om los te komen van de waan van de dag en te durven ver in de toekomst te kijken: waar willen we naartoe? De 22e eeuw begint wat mij betreft vandaag.”

De rijksbouwmeester denkt ook graag na over de toekomstige leeromgeving van het kind. In wat voor omgeving komen kinderen het beste tot ontwikkeling? In ieder geval is dat in een gebouw dat meerdere functies combineert, zodat je eenvoudig gebruik kunt maken van elkaars activiteiten en energie. Dus niet meer: de school apart, de muziekschool apart, de bibliotheek en het buurtcentrum apart, maar iedereen bij elkaar in één gebouw, als een bijenkorf waarin je op reis kunt gaan. “Je moet het gebouw in staat stellen mee te bewegen met behoeftes die voortdurend veranderen.”

'Maak tastbaar wat je bedacht hebt'

Prachtig allemaal. Maar hoe vertalen we het naar de praktijk? Hoe creëren we omgevingen waar kinderen in een biodiverse natuur kunnen zijn, waar ze een beetje risico mogen nemen, waar ze spelend kunnen vechten en waarin ze zich op natuurlijke wijze van activiteit naar activiteit kunnen bewegen? Hoe kom je los van de waan van de dag en zet je alvast de stap naar de 22e eeuw? Wat is er nodig om kinderen zo te versterken dat ze voldoende 'spierballen' krijgen om zichzelf te kunnen ontwikkelen? Met deze vragen in het achterhoofd gingen de deelnemers aan de lunch, en vervolgens aan de wandel over het besneeuwde en glibberige terrein van De Biotoop, de voormalige Hortus en biologiefaculteit van de Rijksuniversiteit Groningen. Eenmaal teruggekeerd in de warme werkruimte, stonden overal legobakjes klaar, waarmee de deelnemers in hun groepjes werden uitgenodigd om te gaan bouwen aan hun idee. Laat zien wat je voor ogen hebt, zodat je uit je hoofd komt, uit het denken, en het tastbaar wordt wat je bedacht hebt, was de opdracht.

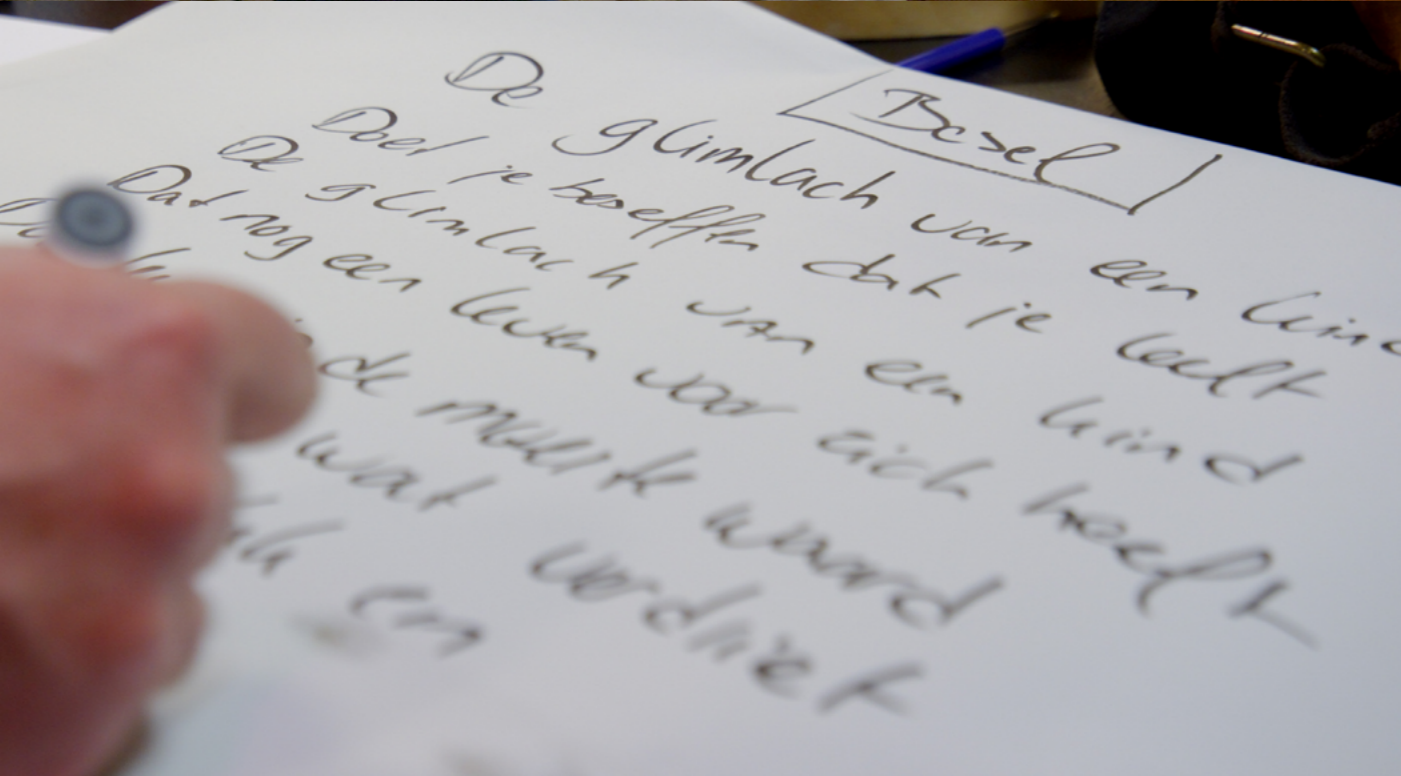
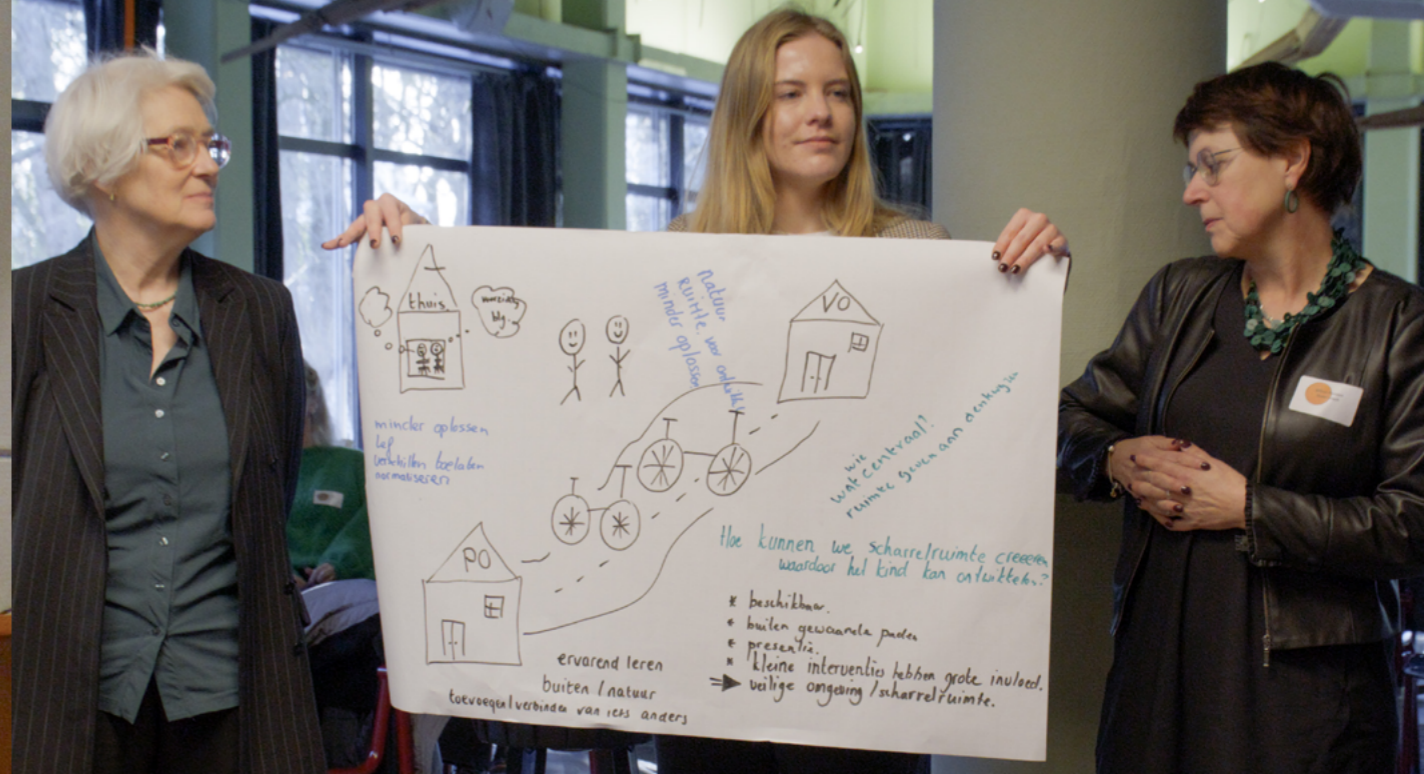
'Prepare for landing'

Het gonsde en zoemde overall. En aan het einde van de middag waren er tien ideeën die de deelnemers mee terug konden nemen naar hun eigen organisatie op maandagochtend. Een willekeurige greep uit de plannen:

- Ontwerp een ruimte helemaal gedacht vanuit het kind, waarin het kind kan ervaren, voelen, experimenteren en risico's kan nemen;
- Creëer 'scharrelruimte' waarin het kind zich veilig kan bewegen;
- Zorg voor een landingsbaan (*'prepare for landing'*) - we zijn namelijk al onderweg;
- Bied ruimte om te kunnen falen, waarin je wordt uitgedaagd te komen waar je zijn wilt;
- Laat het los om in hokjes en labels te denken: 'samen zijn we rijk';
- In de Amazone is een boomsoort die zichzelf kan verplaatsen als de omstandigheden daar om vragen - zo zouden we ook onze leeromgevingen kunnen inrichten, zodat we ruimte houden om te dromen;
- Treed buiten de 'gewaande' paden - die zijn er namelijk niet.
- En vergeet nooit: de glimlach van een kind doet je beseffen dat je leeft...

Opvallend: niemand heeft het over 'goed taal- en rekenonderwijs'. Misschien is dat wel de belangrijkste conclusie van deze dag: als je de leeromgeving voor het kind op orde hebt, komt het taal- en rekenonderwijs vanzelf wel goed. En het woord van de dag, met algemene stemmen: 'scharrelruimte', dat zegt precies wat we nodig hebben!

"scharrelruimte"

Ontwerpers, experts, makers, kunstenaars

Drie dagen lang werken & publiek debat

Organisatie

Cosis

Met Andere Ogen

Gedragswerk

Hanze Ontwerpfabriek

Tekst

Richard Stuivenberg Producties / Uitgeverij HENS

Fotografie

Manfred Poppenk

Vormgeving

Duncan Baumbach, Wit Communicatie

cosis
hulp bij een verstandelijke
of psychische beperking

onderwijs | jeugdhulp
zorg | kinderopvang
**met andere
ogen**

G **GEDRAGSWERK**

**Hanzehogeschool
Groningen** | hanze
University of Applied Sciences | ontwerp
fabriek